

HOLTZ (*verheugd invallend*).

Emma, wat maak je me met die woorden gelukkig! Ik... ik vergeef je immers alles, van ganscher harte!... (*gemoedelijk*) Och kind... we waren toen immers allebei... allebei zenuwachtig... niet waar? We zeiden allebei meer, veel meer dan we meenden en zoo werd 't al erger en erger... (*hij wil haar hand nemen*).

EMMA (*gaat wat terug*).

Laten we mekaar goed begrijpen, Jo. Ik heb alle schuld! En ik vind 't vreeselijk, vreeselijk, Jo, om je zeer te moeten doen... Kòn ik maar iets doen om je dat te besparen... maar... ik kàn niet. Ik kàn 't onherroepelijke niet terug roepen... hoe graag ik 't ook voor ons beiden wilde..

HOLTZ.

Wat... wat meen je daarmee?

EMMA.

Ik meen... dat 't vroegere niet meer kan terug komen. Dat ik zóó anders, zóó vreeselijk veranderd ben geworden, dat 't tusschen ons ook heelemaal is veranderd. Ik... ik kan niet meer met je trouwen, Jo. Dat kàn nu niet meer...

HOLTZ.

En... waarom niet?

EMMA.

Omdat ik weet dat wij samen geen geluk meer kunnen vinden... Ik kan 't je niet meer geven... en jij ook mij niet meer... Je kent me niet meer, zooals ik nu geworden ben...

HOLTZ.

Maar, als je dat zelf voelt, kan je toch wel weer veranderen...

EMMA.

Neen Jo... dat kan niet. 't Is onherstelbaar. En dat is juist 't vreeselijke... 't héél erge, voor ons allebei... Er is iets van mij weggenomen... dat nooit meer terugkomt... en er zijn dingen in mijn

ziel gekomen... die ook nooit meer weggaan...

HOLTZ.

Ik begrijp je niet... 't schijnt toch waar te zijn dat ik je niet meer begrijpen kan. Maar dat zie ik wel... dat jij zòó je zelf ook niet gelukkig voelt...

EMMA (*berustend*).

Neen Jo, maar och, dat word ik toch niet meer.

HOLTZ (*innig*).

En waarom wil je dan niet, kind, dat ik tracht je dat weer te maken? Waarom wil je je dan niet door mij laten koesteren en goeddoen, tot je zelf weer vroolijk en levenslustig wordt? Waarom neem je niet aan wat ik je kan geven? Alles heb ik voor je over... ik zal voor je werken, m'n leven lang...

EMMA (*getroffen en met groote smart*).

Je bent goed, Jo, innig goed. En juist daarom... måg ik 't ook niet aannemen. Ik weet dat jij alles, alles voor me zou willen doen, dat je me zou liefhebben met heel je hart en me koesteren zou met je trouwe affectie... Dat leven, Jo, ik wèet 't, zou geluk geweest zijn... (*met groote uitdrukking*) Maar... voor dat geluk ben ik bedorven...

HOLTZ (*invallend, heftig*).

Ja, bedorven! En dat heeft toch die man gedaan! Hij is 't wel die alles hier verwoest heeft! Door zijn vervloekte theoriën ben jij zoo geworden, zoo, dat je geen geluk meer vinden kunt. Wat moet je toekomst wezen? Wat kan je leven nu verder voor je zijn? (*Suze komt op, Emma gaat tot haar, legt den arm om haar heen en zegt:*)

EMMA.

Mijn leven? Zorgen zal ik dat zij tenminste terugkrijgt... wat haar ontomen is.

EINDE.